

DOI: 10.11649/sfps.3483

Citation:

Ящук, Л. (2025). Особливості ідентифікації особи в первинних поборових реєстрах Звягельської волості другої половини XVI ст. (частина 2). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 60, Article 3483. <https://doi.org/10.11649/sfps.3483>
IAshchuk, L. (2025). Osoblyvosti identyfikatsii osoby v pervynnykh poborovykh reiestrakh Zviahel's'koї volosti druhoї polovyny XVI st. (chastyna 2). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 60, Article 3483. <https://doi.org/10.11649/sfps.3483>

Леся Ящук

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Особливості ідентифікації особи в первинних поборових реєстрах Звягельської волості другої половини XVI ст. (частина 2)

Вступ

Українська історична антропонімія була об'єктом наукових інтересів багатьох мовознавців: Л. Л. Гумецької, М. О. Демчук, Р. Й. Керсти, О. Д. Неділько, Р. І. Осташа, І. Д. Сухомлина, І. Д. Фаріон, В. Ю. Франчук та ін. (Гумецька, 1958; Демчук, 1988; Керста, 1984; Неділько, 1967; Осташ, 2005; Сухомлин, 1964; Фаріон, 2001; Франчук, 1965). Вагомий внесок у її розвиток зробили й польські науковці: Е. Вольнич-Павловська, І. Митник, Е. Рудольф-Жолковська, В. Шульовська та ін. (Mytnik, 2012; Rudolf-Ziółkowska, 2000; Wolnicz-Pawłowska, 1978; Wolnicz-Pawłowska & Szulowska, 1980). Зокрема, І. Митник ґрунтовно дослідила антропонімію Волині XVI–XVIII ст., зважаючи на соціальний статус особи та її етнічну належність (Mytnik, 2010). Антропонімні матеріали опублікованих писемних пам'яток Житомирщини XVI–XVII ст. принагідно

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2025.

Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences

[Wydawca: Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk]

використовували в студіях І. В. Єфименко, Р. Й. Керста, Р. І. Осташ, С. М. Пахомова, М. Л. Худаш, В. П. Шульгач (Єфименко, 2003; Керста, 1984; Осташ, 2005; Пахомова, 2012; Худаш, 1977; Шульгач, 2008–2023). Історичну антропонімію Житомирщини XVI–XVII ст. вивчала Л. В. Ящук (2008), проте власні особові назви податкової документації XVI ст. Звягельської волості не були предметом її дослідження, чим і зумовлена актуальність обраної теми.

Податкова документація 70–80-х рр. XVI ст. – найдавніше з джерел описово-статистичного характеру для Звягельської волості, на території якої на 70-ті рр. XVI ст. було два міста: *Звягель*, *Бараши*, а згодом і третє – *Романів* (Атаманенко, 2024, с. 56).

Звягельська волость була єдиною, яка розташовувалася на території Волинського та Київського воєводств. Ці дві частини відділялися не тільки адміністративно, але й суто географічно – межею була р. Случ. Територія Звягельської волості лежала в межах Полісся. На її розвиток впливала господарська політика власників, яка могла бути відмінною для різних адміністративних одиниць держави хоча б в силу того, що основна частина маєтностей кн. Острозьких знаходилася на території Волині. Водночас, будучи цілісністю, волость знайшла рівнозначне відображення в джерелах описово-статистичного характеру. [...] На час створення перших поборових реєстрів кількісні характеристики міської та сільської складових Звягельської волості помітно поступалися даним 1629 р. Особливо це помітно на прикладі рівня її урбанізації. На території волості було тільки одне міське поселення, її центр *Звягель* (Атаманенко, 2024, сс. 55–56).

Місто *Звягель* відоме з 1257 року: д.рус. *Въз(ъ)вагълъ*, ко *Возваглю* (1257–1258 р.), *Звагол* (1437 р.), въ *Зъвагли* (1499 р.), *Звягол* (1782 р.) (ЕСЛГНПР, 1985, с. 36). Ойконім *Звягель* – посесив на *-*jъ* «від антропоніма **Звягол* (< д.рус. *Зваголъ*) з основою діал. *звяга* ‘гавкіт; лайка, суперечка; задирка’ (ЕСУМ, 1982–2012, т. 2, с. 252) і суф. -*ол*, приєднаним під впливом синонім. *балабол*, або від варіанта **Възвяголъ*, який містить преф. *въ-* твірного дієсл. **vъzvęgti* ‘задзвеніти’, похідного від **zvęk* / **zvęg-* ‘звук; дзвін’ (ЕСУМ, 1982–2012, т. 2, с. 252)» (Лучик, 2014, с. 353). 1795 р. місто *Звягель* перейменоване на *Новоград-Волинський*. Цей «ойконім виник унаслідок поєднання опорного композита з основами *Нов-* й ц.слов. *град* ‘місто’ з означенням у формі відн. прикм. на -*ський*, похідного від хороніма *Волинь*» (Лучик, 2014, с. 353). 2022 року у зв’язку з повномасштабною російсько-українською війною місту повернено давню назву *Звягель*.

На 70-ті рр. XVI ст., крім Звягеля, у київській частині волості як новоосажене засвідчене ще одне місто – *Бараши*, а згодом – *Романів* (Атаманенко, 2024, с. 56).

Мета пропонованого дослідження – описати слов'янські імена, які входять до первинних реєстрів поборів Звягельської волості 1570–1571 рр. і 1576 р., визначити структурні особливості дволексемних іменувань, наявних у них. Пропонована робота є продовженням студії, поданої до друку, яка присвячена чоловічим християнським іменам різної структури: повним, усіченим, суфіксальним, усічено-суфіксальним – у зазначених реєстрах XVI ст. Джерело дослідження – *Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст.*, підготовлені до друку вперше В. Б. Атаманенком (2024 р.) на основі рукописної пам'ятки *Вінницький гродський суд*, що зберігається в ЦДІАК України (Атаманенко, 2024, сс. 54–70). У розвідці дослідника подано два додатки: 1) «Первинні поборові реєстри Звягельської волості 1570–1571 рр.» (Атаманенко, 2024, сс. 54–63) (*«Реєстр побору его к[о](р)[олевское]¹ м[и](л)[ости] уфаленого на со(и)ме Любе(л)скомъ в року ше(ст)деса(т) девѣтомъ з ымене(и) звего(л)ски(х), которые за Слу(ч)ю ку повету Кие(в)скому лежат велможного кн[а]ж[а]ти Костентена Остро(з)ского, воеводы кие(в)ского, марша(л)ка земле Во(л)ны(н)ское, старосты володиме(р)ского, чере(з) мене, Васи(л)я Бо(г)дановича Романо(в)ского, с каждого ды(му) вы(б)ра(в)ши по гроше(и) двана(д)ца(т) а ѿт ѿ огороднико(в) по два гро(ши), ѿ(т)дало(м) до ру(к) его млсти пана Ща(с)ного Ха(р)ли(н)ского, побо(р)цы повету Кие(в)ского, року оа м[е]с[е]ца а(н)ре(л)[я] кг днѣ»*) (Атаманенко, 2024, с. 57); 2) «Первинний поборовий реєстр Звягельської волості створений при вибиранні ухваленого у 1576 р. побору» (Атаманенко, 2024, сс. 64–69) (*«Реєстръ выбира(н)я побору его кроле(в)ское м[и]л[о](с)ти в року афос уфаленого з ыме(н)я кн[я]ж[а]ти его милости Остро(з)ского воеводы киевского зъ Звагеля, в повете Луцкомъ лежакого, и (з) се(л) за Слу(ч)ю, в повете Киевско(м) к нему лежаки(х). То е(ст) з дымо(в) ры(н)ковы(х) по чотыри гроши, з домо(в)*

¹ У круглих дужках зазначено надрядкові літери рукописної пам'ятки *Вінницький гродський суд* (Ф. 44. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 265–288, 532–536 зв., 532–624), які в статті В. Атаманенка *Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст.*, що слугує джерелом нашого дослідження, виділені курсивом.

уличъны(х) по два гроши, з огородо(в) по грошу, з ро(л) яко з дворища алъбо з лану по два(д)цати гроше(и) по(л)ски(х), ѿ(т) ремесла по чотыри гроши, ѿ(т) перекупо(к) по семи гроше(и) – то все на ли(ч)бу по(л)скую» (Атаманенко, 2024, с. 64).

Зазначені реєстри містять перелік жителів міст: ми(с)то Звего(л)² (с. 60) / местечко Звяголь (с. 64) / «зъ Звагля, в повете Луцкомъ лежачого» (там само), «местечко Бараши новопосажено [...] лежи(т) в повете Киевъско(м)» (с. 67) / в Барашо(х) (с. 59) / з местечка Барашо(в) (с. 67) / з Барашо(в) (с. 69); і сіл: Белобере(з)цы (с. 68), Выку(с)ки (с. 62), Го(л)ско (с. 60) / «село Го(л)ско новоселое» (с. 67), Глу(м)ча (с. 57) / зъ Глу(м)че(и) (с. 67), Жа(д)ко(в)ка (с. 58) / «село Жадъковка новосело» (с. 68), Запади(н)ци (с. 63), «село Ивановичи новосели» (с. 67), Киково (с. 65) / с Киковы (там само), Кия(н)ка (с. 63, 65), Кононо(в)ици(з)на (с. 66), Кочичи(н) (с. 58, 67), Ми(ч)ки (с. 59) / Ми(ц)ки (с. 69), Пилиповичи (с. 62), По(д)лубы (с. 59) / Подлубы (с. 68), Рогачо(в) (с. 62), «село Романо(в) новосело» (с. 69), Сусловъ (с. 65) / Сусло(в) (с. 66), Ю(х)новичи (с. 68) – «села звего(л)ски(и) за Слу(ч)ю, до повету Кие(в)ского належачие» (с. 67). Укладач реєстрів – Миха(л) Деревенец(к)и(и) (с. 69). На інформативність поборових реєстрів впливали «сумління землевласника, зміни в структурі населення через міграції, втрати оподатковуваних одиниць тощо. [...] Тому ці реєстри відображають “ідеальний” стан цієї латифундії на другу половину XVI ст.» (Атаманенко, 2024, с. 56).

Виклад результатів дослідження

«Первинні поборові реєстри, – підкреслює В. Б. Атаманенко, – належать до важливих джерел описово-статистичного характеру», за допомогою яких можливе «вивчення всіх елементів поборової документації»: видових особливостей, організації матеріалу, характеру інформації. Вони помітно розширили засоби дослідження «соціально-економічної проблематики та історико-демографічних питань» усієї Звягельської волості (Атаманенко, 2024, с. 57).

² Тут і далі в круглих дужках буде вказівка на джерело: В. Атаманенко (2024). Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*

1. Слов'янські автохтонні імена

В антропоніміконі досліджуваних реєстрів поборів виявлено незначну кількість слов'янських автохтонних імен (комполитних, відкомполитних та відапелативних), як у складі одноклєсємних, так і двоклєсємних іменувань:

1) комполити: *Богдан* ΩГоро(д)ни(к) (с. 59) /³ *Богда(н)* (с. 68) / *Бо(г)да(н)* (с. 62) і *Бо(г)да(н)* Бутови(ч) (с. 60) / *Богъ(да)нь* (там само) – тєофорнє спільнослов'янськє чол. ім'я, утворєнє шляхом поєднання іменника *бог* 'багатство, щастя, доля' та пасивного дієприкметника *данъ* < від дієслова *дати*, спочатку «сприймалося як 'хлопчик, даний богом', 'хлопчик, якого батьки довго чекали, і нарешті бог дав їм його', отже, – 'божий дар'» (Чучка, 2011, сс. 61–62);

2) відкомполитні деривати: *Бори(с)* (с. 61) і *Бори(с)* Кунашеви(ч) (с. 58) < *Бориславъ* або *Богорис* (Демчук, 1988, сс. 85–86), на думку Р. М. Козлової, генетичнє гніздо **Bor-* (**Borъ*, **Bora*, **Boro*) становить сєма 'боротися, битися', наявна й у комполитах із компонентом **Bori-*, **borъ*: **Borigněvъ*, **Borimirъ*, **Borislavъ*, **Borivojъ* (у яких **bori-* – форма наказового способу від дієслів **borti*, **boriti*), а також **Domaborъ*, **Ratiborъ*, **Svętoborъ*, **Vojeborъ* (Козлова, 2014, сс. 29, 39); *Бут* (с. 67), *Бу(т)ко* Го(л)ски(и) (с. 58), особовє ім'я *Бут* < *Голобут*, або < *Вохут*, або < *бут* 'чобіт', 'молода зелєна цибуля' та інші версії (докл. див.: Чучка, 2011, с. 91); *Воло(д)ко* (с. 65) – пєстливий варіант повних двоосновних слов'янських імен *Володимир*, *Володислав* чи *Всеволод* (Чучка, 2011, с. 114); *Миро(ш)* Лысы(и) (с. 59), П. П. Чучка зазначає, що слов'янськє чол. *Мирош* < *Мирославъ* шляхом усічення постпозиційного компонента *славъ* і додавання суфікса *-ош*, «усталєнню якого сприяла ініціальна фонєма компонента *славъ*» (Чучка, 2011, с. 241); *Дранъ* (с. 66), *Дран* – південнослов'янськє ім'я, що відповідає повному *Драган* < *Драгомир*, *Драгослав* (Чучка, 2011, с. 175); *Краско* (с. 67) – усічено-суфіксальнє утворєння від *Красимиръ*, *Красиборъ*, *Некрасъ* тощо, які містять корінь *крас-* 'гарний' (Чучка, 2011, с. 208); *Се(р)ко* (с. 65), ім'я

³ Через скісну ризку подано фонетико-графічні варіанти імен, сполучником *і* поєднано одноклєсємні іменування та двоклєсємні формули з тим самим іменним варіантом.

Сірко < від усіченого двоосновного слов'янського імені Сѣрославъ за допомогою форманта **-к(о)** (Чучка, 2011, с. 321); Томило (с. 60) і Томило Ку(ш)ни(р) (с. 62), ім'я Томило < від двоосновного імені Томиславъ із препозиційним компонентом – дієсловом *томити* 'втомлювати, дрочити, мучити' усічено-суфіксальним способом за допомогою форманта **-ил(о)** (Чучка, 2011, с. 342).

Низку іменних варіантів можна трактувати як деривати від слов'янських і християнських імен: Гу(ц) (с. 69) < слов. Гудислав чи < христ. Гурій (Mytnik, 2010, с. 37); Да(ц) (с. 67) < слов. Богдан, Дажбог або < христ. на Да- (Данило, Дарій, Дасій) (Чучка, 2011, сс. 149–150); Ти(ш) Огоро(д)ни(к) (с. 59) < слов. Тихомиръ, Тихославъ чи < христ. Тихін (Mytnik, 2010, с. 79); Данко Наумович (с. 58) / Данько (с. 60) < Дан- < слов. Боданъ, Данславъ чи < христ. Данило, Денис, Йордан (Чучка, 2011, сс. 146–147; Mytnik, 2010, с. 27); Да(ш)ко Ма(н)кови(ч) (с. 58) < Даш- < слов. Богдан або < христ. Давид, Данило, Йордан, Дарій, Дасій (Чучка, 2011, с. 151); Де(ш)ко (с. 68), на думку П. П. Чучки, українське ім'я Дешко XV–XVII ст. – усічено-суфіксальний варіант давніх слов'янських двоосновних імен зразка Десимир, Десислав (Чучка, 2011, с. 154), І. Митник серед варіантів христ. Дем'ян наводить Desko 1571 р., Desko 1620 р., Deszko 1631 р. (Mytnik, 2010, с. 29); Ме(л)ко (с. 62) < Мел- < слов. Милонѣгъ, Милослав або < христ. Мелетій, Омелян (Mytnik, 2010, с. 57); Миско (с. 67) < Мис- < від слов. на зразок Добромыслъ чи < від христ. Мисаїл (Чучка, 2011, сс. 242–243), на думку І. Митник, це дериват лише від христ. Михайло, Мисаїл (Mytnik, 2010, с. 58); Ра(д)ко (с. 60) і Ра(д)ко Се(н)кеви(ч) (с. 58) < Рад- < слов. Радислав, Радомир, Радогост, Радосин, Домарад чи < христ. Радивон, Радіон (Чучка, 2011, с. 295; Mytnik, 2010, с. 71); Се(м)ко (с. 65) < Се(м)- < слов. Семирадъ або < христ. Семен (Mytnik, 2010, с. 73); Тишко (с. 67) / Ти(ш)ко (с. 64), див. Ти(ш) Огоро(д)ни(к) (с. 59) та ін.

Деякі імена мають подвійну мотивацію, як відкомполітичну, так і відапелативну: Мале(и) (с. 65), Малій < від Мал – давнього слов'янського особового імені < від двоосновних імен Малоодобръ, Маломиръ, Мало-славъ, Маловуй і т. п. або < від прикметника малъ 'малий, невеликий, дрібний' (Чучка, 2011, сс. 229, 226); Неле(н) (с. 61) і Неле(н) Я(ц)кови(ч) (с. 64) / Нели(н) (с. 61) – праслов'янське особове ім'я захисного типу < від усічення слов'янських двоосновних імен зразків Лѣнославъ чи Боголѣнъ або < від прикметникової основи лѣн- 'гарний', 'розумний' та заперечної частки **не-** (Чучка, 2011, с. 258);

3) відапелятивні імена, спираючись на класифікацію М. О. Демчук (1988, сс. 112–135), поділяємо:

а) на імена та імена-прізвиська з прозорою онімною семантикою, у межах яких виокремлено:

- ті, що вказують на ставлення батьків до новонародженого: *Жда(н)* (с. 63) / *Ждань* (с. 65) – самобутнє східнослов'янське чол. ім'я, яке виникло в протоукраїнську добу на базі нечленної форми пасивного дієприкметника від дієслова *ждати* 'чекати'; отже, первісне значення імені *Ждан* було 'очікуваний, бажаний' (Чучка, 2011, с. 183), *Ждане(ц)* (с. 68);
- ті, які вказують на черговість народження дитини в сім'ї: *Пе(р)шко* (с. 65) / *Пе(р)шько* (с. 60) – укр. особове ім'я *Першко* < від укр. порядкового числівника *перший* за допомогою форманта *-к(о)*, указувало на послідовність народження дітей у сім'ї (Чучка, 2011, с. 277);

б) на імена та імена-прізвиська із сумнівною або втраченою онімною семантикою, у межах яких наявні:

- імена та імена-прізвиська, дані за певною рисою характеру, поведінки, темпераменту: *Жа(д)ко* Аро(с)тови(ч) (с. 58), ім'я *Жадько* < *жадати* 'вимагати, настирливо просити' (Чучка, 2011, с. 182), пор.: *Жадило* (с. 62), в історико-етимологічному словнику П. П. Чучки *Слов'янські особові імена українців* не засвідчено варіанта *Жадило*, проте є моделі з формантом *-ил(о)*, утворені від дієслівних основ: *Борило*, *Городило*, *Журило*, *Тужило*, *Кормило* (Чучка, 2011, сс. 73–74, 134, 190, 205–206, 344); *Жидько* (с. 65), П. П. Чучка підкреслює, що «доіменна семантика антропооснови *Жид* у слов'ян пов'язана з дієсловом *жьдати* 'вижидати, чекати', однак із кінця Середньовіччя основа *Жид*- українцями вже починає сприйматися як етронім із первісним значенням 'єврей', тобто основа *Жид*- стає омонімічною, і розрізнявати два її первісні значення в низці випадків досить важко (Чучка, 2011, с. 186), у словнику дослідника засвідчено імена *Жид*, *Жидок*, *Жидяга*, *Жидята* (Чучка, 2011, сс. 186–187), проте *Жидко* відсутнє; *жидокъ* у *Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.* – 'жидок, єврейчик' (СЛУМ, 1994–, т. 9, с. 162) *Момо(т)* (с. 64), ім'я *Момот* < від прізвиська *Момот* зі значенням 'заїка', 'бормотун' (Чучка, 2011, с. 246) та ін.;

- імена та імена-прізвиська, дані за певною рисою зовнішнього вигляду: *Гиря* Ωгоро(д)ни(к) (с. 59), П. П. Чучка вважає, що ім'я *Гиря* / *Гира* (якщо справді слов'янського походження) < апел. *гиря* / *гира*, проте доіменну його семантику встановити важко, «бо кожне з трьох сучасних значень названої лексеми успішно могло виконувати функцію внутрішньородинного імені чи прізвиська для малої дитини»: 'чуприна', 'вагова міра', 'коротко обстрижена людина' (Чучка, 2011, сс. 123–124); *Мали(ш)* (с. 61) / *Малы(ш)* (там само), особове ім'я *Малиш* утворилося від прикметника *малий* за допомогою суфікса *-ш* або від східнослов'янського апел. *малиш* 'малюк' (Чучка, 2011, с. 228); *Че(р)никъ* (с. 69), «особове ім'я *Черник* походить від давньої форми субстантивованого прикметника *чърн*- 'чорний', а утворено його за тою ж словотвірною моделлю, що й імена *Білик*, *Добрик*, *Довжик*, *Милик*, *Світлик*, *Щедрик* і т. п.» (Чучка, 2011, с. 358); *Чо(р)нуха* (с. 65), *Чорнуха* – «оказіональне укр. утворення з формантом *-ух(а)* від прикметника *чорний*, імовірно, за кольоровою ознакою» (Чучка, 2011, с. 362) і т. ін.;
- імена та імена-прізвиська, що походять від назв представників тваринного світу: *Жу(к)* (с. 62) і *Жу(к) Се(н)кеви(ч)* (с. 60) – «давньо-українське особове побутове ім'я від назви твердокрилої комахи, можливо, у переносному значенні останньої, правдоподібно, 'хитрун'» (Чучка, 2011, с. 190); *Кро(т)* (с. 66), «очевидно, ім'я походить від назви невеликого ссавця, що живе під землею, – 'кріт'» (Чучка, 2011, с. 211); *Куниця* (с. 64), родинно-побутове ім'я *Куниця* < від назви хижої тваринки *куниці* (Чучка, 2011, с. 212); *Медвѣ(д)* (с. 65), ім'я *Медвідь* < *медвѣдъ* 'ведмідь' (Чучка, 2011, с. 233); а також: *Налива(и)ко* (с. 64), ім'я прізвищового походження, утворилося від апел. *наливайко* 'наливальник' або 'хлібний жучок, що з'являється від час наливання жита' (Чучка, 2011, с. 253); *Пры(и)ма* (с. 66), «у XV–XVI ст. антропонім *Прийма* в Україні виконував уже роль прізвища як додаткового ідентифікатора при імені. [...] Для окремих осіб цей антропонім виступав ще особовим іменем, апелативним значенням якого було 'приймак, пристая'» (Чучка, 2011, с. 290) та ін.

У складі аналізованих іменувань засвідчено оніми, відсутні в словнику П. П. Чучки *Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник*, тобто вони могли бути й вуличними прізвищами:

1) ті, що дані за певною рисою характеру, поведінки, темпераменту: *Галати(н)* (с. 65), *галатин* = *галайко* ‘крикун, верещака’ (Грінченко, 1997, т. 1, с. 267); *Зьло(и)* (с. 65); *Мама(и)* (с. 62), *мамай* ‘кам’яний бовван давнього походження на степових могилах; кам’яна баба’, розм. ‘про бешкетника, забіяку’ (ВТССУМ, 2007, с. 643) і под.;

2) ті, що дані за певною рисою зовнішнього вигляду: *Белякъ* (с. 66), власні назви *Бѣлякъ*, *Билякъ* засвідчені в *Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.* (СЛУМ, 1994–, т. 3, с. 151), серед значень слова *біляк* Б. Д. Грінченко подає ‘білий за мастю, одягнений у біле’, ‘рід грибів’, ‘біляк-заець’, ‘рід черешень’ (Грінченко, 1997, т. 1, с. 68), *біляк* ‘непросмолене біле судно’ (ЕСУМ, 1982–2012, т. 1, с. 195); *Коростел* Ю(х)нее(в)ски(и) (с. 59), *коростѣль* ‘коростій (людина, хвора на коросту), коростявий’ (СЛУМ, 1994–, т. 15, с. 34), *коростіль* (орн.). ‘деркач *Crex pratensis*’ (ЕСУМ, 1982–2012, т. 3, с. 42) та ін.;

3) ті, що походять від назв представників тваринного світу: *Блоха* Ωгоро(д)ник (с. 58), у словнику П. П. Чучки наявна стаття з реєстровим іменем *Блошка*; *Лазука* (с. 66), *лазюка* ‘змія’ (ЕСУМ, 1982–2012, т. 3, с. 183) і т. ін.;

4) ті, що утворені від назв страв та продуктів харчування: *Ко(р)жик* Глуше(ц)ки(и) (с. 58); *Проску(р)ка* (с. 64), *проскурка* – змен. від *проскура* ‘просфора’ (Грінченко, 1997, т. 3, с. 479) та ін.

Серед однолексемних іменувань засвідчено прізвиська, утворені від апелятивних назв: *Литвинъ* (с. 64), *литвинъ*, *литвынъ* ‘литвин, литовець’ (СЛУМ, 1994–, т. 16, с. 58); *Побратим* (с. 68), *побратим* ‘той, хто вступив у побратимство з ким-небудь; названий брат’, ‘товариш по боротьбі, битві, боях’ (СУМ, 1970–1980, т. 6, сс. 624–625); *Щесла(в)ски(и)* (с. 61) / *Ще(с)ла(в)ски(и)* (с. 60) і т. ін.

2. Дволексемні антропонімні формули

У досліджуваних поборових реєстрах Звягельської волості переважають однолексемні іменування: у документі 1570–1571 рр. – 325 однолексемних іменувань і 104 дволексемні; у документі 1576 р. – 344 однолексемні і лише 16 дволексемних. З-поміж дволексемних іменувань найпоширеніша антропонімна формула – *особове ім’я* + *патронім* із суфіксом

-ович / -евич. Протягом XIV–XVI ст. у пам'ятках з різних теренів України переважає антропонімна формула з патронімом на **-ич, -ович / -евич** (Пахомова, 2012, с. 181).

Патронімічні назви, – наголошує С. М. Пахомова, – дозволяли встановити належність особи до певної родини в діяхронії, відтворюючи кровно-сімейний ланцюг на рівні дволексемних власних назв. Це й робило патроніми найбільш раціональним і перспективним елементом антропонімною формули. Цим і пояснюється висока питома вага антропонімною формули *особове ім'я + патронім* (Пахомова, 2012, с. 184).

Твірною базою для досліджуваних патронімів із суфіксом **-ович / -евич** слугують:

а) різні за структурою християнські імена:

- повні: Ку(з)ма Га(в)рилови(ч) (с. 60), Є(р)ма(к) Иванови(ч) (с. 58), Ко(р)нило Ка(р)пови(ч) (с. 59), Данко Наумови(ч) (с. 58), Костюк Трухонови(ч) (с. 67), Васко Юсипови(ч) (с. 58);
- усічені варіанти: Са(в)ка Игнатови(ч) (там само);
- суфіксальні іменні варіанти, насамперед із суфіксом **-к(о)**: Мишура Ва(с)кови(ч) (с. 59); Га(р)ко Семе(н)кови(ч) (с. 58); Ра(д)ко Се(н)кеви(ч) (там само) < Се(н)ко < Сен- < Авксентій, Арсен, Ксенофонт, Олександр (Mytnik, 2010, с. 73); Сенко Ю(р)кови(ч) (с. 58); Пили(п) Я(н)кови(ч) (с. 59); Неле(п) Я(ц)кови(ч) (с. 64) < Я(ц)ко < Яц- < Яків, Яким (Mytnik, 2010, с. 41); з іншими суфіксами, зокрема **-ос, -ець, -аш**: Тимо(ш) А(н)дросови(ч) (с. 58); Ива(н) Миха(л)цеви(ч) (там само), Васи(л) Фе(д)цеви(ч) (там само); Федор Конашевичъ (с. 68), Игна(т) Кунашеви(ч) (с. 58), варіанти Конаша (Р. в.), Kynash Р. Й. Керста подає до імені Конон (Керста, 1984, с. 117) та ін.

В основах деяких патронімів лежать імена подвійної мотивації: Ереме(и) Де(ш)кови(ч) (с. 58) (див. вище ім'я Де(ш)ко); Да(ш)ко Ма(н)кови(ч) (там само), Манко < від слов. *Manislavъ, Manimirъ* або < христ. *Емануїл* (Чучка, 2011, с. 232); Ива(н) Тишеви(ч) (с. 59) (див. вище ім'я Ти(ш)); Семе(н) Ра(д)кови(ч) (там само) < Радко < Рад < Радомилъ, Радославъ, Милорадъ, Поздѣрадъ зі слов'янським прикметником *радий* 'радий, веселий, жвавий' чи < христ. *Радивонъ* (< Радіон) (Чучка, 2011, сс. 293, 295);

б) слов'янські автохтонні імена (комполітні, відкомполітні та відапеліативні): Петро(к) Во(и)техови(ч) (с. 65) < від слов'янського дво-

основного імені *Войтех* < від *Вой-* ‘військо, воїн’ і *тѣхъ* ‘забава’ (Чучка, 2011, с. 111); *Бо(г)да(н) Бутови(ч)* (с. 60) (див. вище ім’я *Бут*); *Ста(с) Домашеви(ч)* (с. 59) < *Домаш* < *Домослав* + суфікс *-аши* (Чучка, 2011, с. 167); *А(н)то(н) Нелепови(ч)* (с. 60) (див. вище ім’я *Неле(н)*); *Меле(ш)ко Ра(ч)кови(ч)* (с. 64), *рачок* ‘зменш. до рак’, ‘комаха *Nера cinerea*’, ‘назва маленького вола з невеликими рогами, що виступають уперед’, мн. росл. = *ракові шийки*, ‘рід вишивки’, ‘глиняна підставка у вигляді триноги чи обручів для роз’єднання посуду, складену одна в одну для обпалювання’ (Грінченко, 1997, т. 4, с. 8); *Семе(н) Селехови(ч)* (с. 58), *селех* діал. ‘селезень’ (СУМ, 1970–1980, т. 9, с. 118); *А(р)ти(м) Стрижеви(ч)* (с. 57) / *Арѣти(м) Стрыжови(ч)* (с. 68), *стриж* ‘невеликий схожий на ластівку птах з видовженим тілом і довгими гострими крилами’ (СУМ, 1970–1980, т. 9, с. 768); *Бори(с) Турови(ч)* (с. 64), *тур* ‘вимерлий дикий бик’, ‘гірський кавказький козел’ (СУМ, 1970–1980, т. 10, с. 323); *Хведе(ц) Накрывалови(ч)* (с. 58), *накривало* рідко ‘шматок тканини, яким покривають що-небудь; покривало’ (СУМ, 1970–1980, т. 5, с. 111); *Хведе(ц) Спичакови(ч)* (с. 65), *шпичак* ‘загострена паличка; шпичка’, ‘у деяких рослин – колючка, шип’, ‘тверда колючка на тілі деяких тварин; голка’, перен., рідко = *шпилька* ‘колюче, уїдливе зауваження; ущипливе слово’ (СУМ, 1970–1980, т. 11, сс. 522–524) і под.;

- в) апелятивні означення особи, що вказують на соціальне становище, місце проживання тощо: *Хома Ста(р)чикови(ч)* (с. 58), *старчик* зменш. до *старець* ‘жебрак’ (Грінченко, 1997, т. 4, с. 197), *старчик* ‘зменш.-пестл. до *старець*’, тобто ‘чоловік, який досяг похилого віку, старості (часом з відтінком поваги)’, ‘літній монах, поважна духовна особа; пустельник, самотник’ (СУМ, 1970–1980, т. 9, сс. 665, 653).

Антропонімоформула (далі – АФ) особове ім’я + патронім із суфіксом *-ич* трапляється тричі: *Миро(ш) Хоми(ч)* (с. 58); *Пе(т)ра(ш) Ку(л)бачи(ч)* (с. 59), *кулбака* ‘сідло’ (СЛУМ, 1994–, т. 15, с. 177), *кульбака* заст. ‘сідло’ (СУМ, 1970–1980, т. 4, с. 392); *Сидо(р) Сто(л)бычи(ч)* (с. 60), одним зі значень дієслова *стовбичити* є розм. ‘проводити час безцільно, нічим не займаючись’ (СУМ, 1970–1980, т. 9, с. 718), у *Словарі української мови* Б. Д. Грінченка *стовбичити* ‘стояти як стовб, стирчати’ (Грінченко, 1997, т. 4, с. 207). Серед однолексемних іменувань патронім із суфіксом *-ич* – *Чо(р)нуши(ч)* (с. 64) < *Чорнуха* (див. пояснення вище).

Засвідчено АФ *особове ім'я + особове ім'я батька* із суфіксом *-к(о)*: Сидо(р) Та(л)ко (с. 58) < Талко < Фалко < Фалалей (Керста, 1984, с. 137), Семе(н) Лашико (с. 59) < Лашико < Ляш + *-к(о)* < Ілляш < Ілля або < Лях *-к(о)* < лях 'поляк', 'католик' (Чучка, 2005, с. 351), ляхъ, лях, ляхъ 'лях, поляк', лише в мн. ляхи 'польський народ', 'польське військо' (СЛУМ, 1994–, т. 16, с. 196).

В АФ *особове ім'я + прізвище* – *апелятивна характеристика особи* найповніше представлені назви за родом заняття чи професією: Усти(н) Кова(л) (с. 62), Игна(т) Краве(ц) (там само), Томило Ку(ш)ни(р) (там само) / Томило Ку(ш)не(р) (с. 65), Са(в)ка Ме(л)ни(к) (с. 60), Ти(ш) Ωгоро(д)ни(к) (с. 59), Тере(ш)ко чобота(р) (с. 65), а також назви, що вказують на місце походження або проживання: Ло(г)ви(н) Прихо(д)ко (с. 58), *приходько* / *прихидько* розм. 'те саме, що *прихідець*', тобто 'той, хто прийшов, приїхав звідки-небудь' (СУМ, 1970–1980, т. 8, сс. 90, 83); Ма(р)ти(н) Ро(с)сели(у) (с. 59), одне зі значень дієслова *розсідатись* / *розсістись* – розм. 'займати певну територію; поселятись' (СУМ, 1970–1980, т. 8, с. 807), пор. *осілий* у знач. прикм. 'який постійно живе на одному місці' (СУМ, 1970–1980, т. 5, с. 765); Нау(м) Турове(ц) (с. 60); Юрага Бараши(в)ски(у) (с. 59) – «местечко *Бараши* новопосажено» (с. 67); Бу(т)ко Го(л)ски(у) (с. 58) – «село *Го(л)ско* новошелое» (с. 67); Ка(р)пъ Жа(д)ковскии (с. 59) – «село *Жадъковка* новошело» (с. 68); Ярошъ Запади(н)ски(у) (с. 65) – *Запади(н)ци* (с. 63) та ін. У староукраїнській антропонімії питома вага АФ *особове ім'я + відтопонімне означення* із суфіксом *-ськ-* «була досить високою в антропоніміконах тих ділових документів, більшу частину котрих становили іменування шляхти» (Пахомова, 2012, сс. 186–187). С. М. Пахомова підкреслює, «коли значна частина української території, зокрема Підляшшя, Волинь, Поділля, Брацлавщина, Київщина, унаслідок Люблінської унії 1569 року опинилися від владою Речі Посполитої, радіус дії цієї антропонімної формули значно збільшився» (Пахомова, 2012, с. 187).

Зрідка лексичною базою аналізованих антропонімів слугують назви, що вказують на соціальне та майнове становище: Ми(ш)ко Бояри(н) (с. 59), одне зі значень лексеми *боярин* 'вельможа, знатний і багатий сановник при дворі володаря' (СЛУМ, 1994–, т. 3, с. 45).

Прізвищеві назви, похідні від назв осіб за сімейними й родинними стосунками, своєю цтвом: Ва(с)ко Дѣдь (с. 58), дѣдъ, дѣдь 'батьків або материн батько', 'чоловік похилого віку, інколи жебрак', лише в мн. 'рідні минулих поколінь, предки' (СЛУМ, 1994–, т. 9, сс. 4–5); Дми(т)ръ Побратим (с. 59).

Антропонімоформулу *особове ім'я + прізвище* поділяємо на дві категорії: іменування з прізвищем – «*nomina personalia*» та іменування з прізвищем – «*nomina impersonalia*».

АФ *особове ім'я + прізвище* – «*nomina personalia*» містить:

- а) назви за зовнішніми ознаками: Миро(ш) *Лысы(и)* (с. 59), Кли(м) *Руды(и)* (с. 60), К(у)зма *Седы(и)* (с. 59), Хведо(р) *Сухоно(с)* (с. 68) та ін.;
- б) назви за характеристикою поведінки: Ходо(р) *Гу(з)нивы(и)* (с. 60), *гугнивий* 'гугнявий' (СЛУМ, 1994–, т. 7, с. 114); Гри(н) *Ско(ч)ко* (с. 58), *скочка* 'лісова миша', 'стрибунка, танцівниця' (ЕСУМ, 1982–2012, т. 5, с. 261), *скачка, скачки, скік* 'стрибок', 'танок з підскоком' (ЕСУМ, 1982–2012, т. 5, с. 261) і под.

У складі АФ *особове ім'я + прізвище* – «*nomina impersonalia*» представлені такі розряди слів:

- а) назви тваринного світу: Зе(н)ко *Бо(б)ри(к)* (с. 58), «у XV–XVI ст., коли бобри ще водилися у водоймищах України, а їхнє хутро цінувалося високо, здрібніло-пестлива назва великого водного гризуна вживалася також у ролі власного особового чол. імені» (Чучка, 2011, с. 60), у *Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.* лексеми *Бобрыкъ, Бобрикъ* засвідчені лише в ролі власних назв (СЛУМ, 1994–, т. 2, сс. 132–133), *бобрик* 'грубе тепле сукно з короткою стоячою ворсою' (СУМ, 1970–1980, т. 1, с. 206); Ва(с)ко *Бо(р)су(к)* (с. 58), підставою для перенесення назви тварини *борсук* на людину слугувала подібність волосяного покриву денотатів (Чучка, 2011, с. 60) і т. ін.;
- б) назви їжі: Ва(с)ко *Ло(и)* (с. 60) / Васко *Лу(и)* (с. 67), *лой, луй* 'жир рогатої худоби) лій' (СЛУМ, 1994–, т. 16, сс. 97, 107), *лій* 'жир рогатої худоби, що вживається в їжу; у старовину використовувався для освітлення' (СУМ, 1970–1980, т. 4, с. 512); Ива(н) *Солонина* (с. 59), *солонина* 'засолене про запас м'ясо', діал. 'сало' (СУМ, 1970–1980, т. 9, с. 451) та ін.;
- в) назви знарядь праці, предметів побуту та їхніх частин: Ива(н) *Бакъ* (с. 59), *бак* 'посудина для рідини' (ЕСУМ, 1982–2012, т. 1, с. 118), дієслово *бакати* (на щось) 'звертати вину' – псл. *bakati* 'балакати' (ЕСУМ, 1982–2012, т. 1, с. 119); Оста(п) *Осмо(л)* (с. 59), *осмол* спец. 'дуже насичена смолою деревина хвойних порід (перев. сосни), що є сировиною для виробництва скипидару, каніфолі і т. ін.' (СУМ, 1970–1980, т. 5, с. 774); Є(р)ма(к) *Сы(т)ко* (с. 58), *ситко* 'ручний бубон', 'сітка від бджіл' (ЕСУМ, 1982–2012, т. 5, с. 246), *Ситко* – ім'я, імовірно, прізвищового

типу < від апел. *сита* ‘медовий відвар’ або < від *сито* ‘густа сітка для просіювання борошна’ чи діал. ‘ручний бубон’ (Чучка, 2011, с. 320) і под.

У документах наявне й одне трилексемне іменування: *Василя Богдановича Романовского* (с. 57).

Висновки

Отже, у первинних поборових реєстрах Звягельської волості другої половини XVI ст. переважають однолексемні іменування, значно рідше вживані дволексемні антропонімні формули. Основним компонентом іменувань є здебільшого чоловічі християнські імена різної структури: повні, усічені, суфіксальні, усічено-суфіксальні. В аналізованому антропоніміконі виявлено незначну кількість композитних, відкомпозитних і відапелятивних автохтонних слов'янських імен: *Богдан, Борис, Воло(д)ко, Жа(д)ко, Жук, Мирош, Томило*. Найпоширеніша дволексемна антропонімоформула – *особове ім'я + патронім* із суфіксом *-ович / -евич*. Подальше вивчення антропонімії Житомирщини дасть змогу визначити її регіональні особливості на діяхронному та синхронному рівнях.

Перелік умовних скорочень

апел.	– апелятив, загальна назва	пор.	– порівняйте
відн. прикм.	– відносний прикметник	преф.	– префікс
див.	– дивись	Р. в.	– родовий відмінок
діал.	– діалектне слово	розм.	– розмовне слово, вираз
дієсл.	– дієслово	росл.	– рослина
д.рус.	– давньоруський	синонім.	– синонімічне слово
заст.	– застаріле слово	слов.	– слов'янське ім'я
зменш.	– зменшений, зменшувальний	спец.	– спеціальне слово
зменш.-пестл.	– зменшено-пестливий	суф.	– суфікс
мн.	– множина	укр.	– український
перен.	– переносно, переносне значення	ц.слов.	– церковнослов'янський
		чол.	– чоловіче ім'я
		христ.	– християнське ім'я

Перелік скорочень джерел

- ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови (Бусел, 2007).
ЕСЛГНПР – Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі (Желєзняк et al., 1985).
ЕСУМ – Етимологічний словник української мови (Vols. 1–7) (Мельничук, 1982–2012).
СЛУМ – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. (Гринчишин & Чікало, 1994–).
СУМ – Словник української мови (Vols. 1–11) (Білодід, 1970–1980).

Бібліографія

- Атаманенко, В. (2024). Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія Історичні науки*, 35, 54–70. <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2024-35-54-70>
- Білодід, І. К. (Ed.). (1970–1980). *Словник української мови [СУМ] (Vols. 1–11)*. Наукова думка.
- Бусел, В. Т. (Comp. & Ed.). (2007). *Великий тлумачний словник сучасної української мови [ВТССУМ]*. «Перун».
- Гринчишин, Д. Г., & Чікало, М. І. (Eds.). (1994–). *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. [СЛУМ]*. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
- Грінченко, Б. (Comp.). (1997). *Словарь української мови (Vols. 1–4)*. Вид-во «Довіра» – УНВЦ «Рідна мова».
- Гумецька, Л. Л. (1958). *Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.* Вид-во Академії наук Української РСР.
- Демчук, М. О. (1988). *Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст.* Наукова думка.
- Єфименко, І. В. (2003). *Українські прізвищеві назви XVI ст.* НАН України, Інститут української мови.
- Желєзняк, І. М., Корепанова, А. П., Масенко, Л. Т., & Стрижак, О. С. (1985). *Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі [ЕСЛГНПР]* (О. С. Стрижак, Ed.). Наукова думка.
- Керста, Р. Й. (1984). *Українська антропонімія XVI ст.: Чоловічі іменування*. Наукова думка.
- Козлова, Р. М. (2014). Античная этимология Ворáвои, Άβοράκη, Βορουσκοι (лингвистический комментарий). *Студії з ономастики та етимології*, 2014, 26–45.

- Лучик, В. В. (2014). *Етимологічний словник топонімів України*. Видавничий центр «Академія».
- Мельничук, О. С. (Ed.). (1982–2012). *Етимологічний словник української мови* [ЕСУМ] (Vols. 1–7). Наукова думка.
- Неділько, О. Д. (1967). Про утворення українських прізвищ. *Українська мова і література в школі*, 9, 19–25.
- Осташ, Р. І. (2005). Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії. 3. *Студії з ономастики та етимології*, 2005, 120–144.
- Пахомова, С. М. (2012). *Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах* (2nd ed.). Вид-во Олександри Гаркуші.
- Сухомлин, И. Д. (1964). Основы полтавской ономастики (по материалам Полтавских актов книг XVII в.) [Dissertation abstract]. Харьковский государственный университет им. М. Горького.
- Трійняк, І. І. (2005). *Словник українських імен* (І. М. Желізняк, Ed.). «Довіра».
- Фаріон, І. Д. (2001). *Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття (з етимологічним словником)*. «Літопис».
- Франчук, В. Ю. (1965). Українські особові назви XVII ст. In *Питання ономастики* (pp. 252–256). Наукова думка.
- Худаш, М. Л. (1977). *З історії української антропонімії*. Наукова думка.
- Чучка, П. П. (2005). *Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник*. «Світ».
- Чучка, П. П. (2011). *Слов'янські особові імена українців: Історико-етимологічний словник*. «Ліра».
- Шульгач, В. П. (2008–2023). *Нариси з праслов'янської антропонімії* (Pt. 1–8). Довіра; Ін-т укр. мови НАН України.
- Ящук, Л. В. (2008). *Антропонімія Житомищини XVI–XVII ст.* [Unpublished doctoral dissertation]. Житомирський державний університет імені Івана Франка.
- Mytnik, I. (2010). *Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku*. Katedra Ukrainistyki UW.
- Mytnik, I. (2012). Imiennictwo przedstawicieli stanu mieszczańskiego i chłopskiego w ziemi wołyńskiej w XVI–XVIII wieku. *Студії з ономастики та етимології*, 2011–2012, 170–179.
- Rudolf-Ziółkowska, E. (2000). Uwagi o antroponimii ziemi łuckiej w XVII–XVIII wieku (na podstawie Albumu studentów Akademii Zamojskiej z lat 1595–1781). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 36, 109–119.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (1978). *Osiemnastowieczne imiennictwo ukraińskie w dawnym województwie ruskim*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Wolnicz-Pawłowska, E., & Szulowska, W. (1980). *Antroponimia polska na kresach południowo-wschodnich XV–XIX wiek*. Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk (Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy).

Bibliography (Transliteration)

- Atamanenko, V. (2024). Pervynni poborovi reiestry Zviahel's'koï volosti druhoï polovyny XVI st. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia": Seriia Istorychni nauky*, 35, 54–70. <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2024-35-54-70>
- Bilodid, I. K. (Ed.). (1970–1980). *Slovyk ukrains'koï movy* [SUM] (Vols. 1–11). Naukova dumka.
- Busel, V. T. (Comp. & Ed.). (2007). *Velykyi tlumachnyi slovyk suchasnoï ukrains'koï movy* [VTSSUM]. "Perun".
- Chuchka, P. P. (2005). *Prizvyshcha zakarpats'kykh ukraïntsiiv: Istoryko-etymolohichnyi slovyk*. "Svit".
- Chuchka, P. P. (2011). *Slov'ians'ki osobovi imena ukraïntsiiv: Istoryko-etymolohichnyi slovyk*. "Lira".
- Demchuk, M. O. (1988). *Slov'ians'ki avtokhtonni osobovi vlasni imena v pobuti ukraïntsiiv XIV–XVII st.* Naukova dumka.
- Farion, I. D. (2001). *Ukrains'ki prizvyshchevi nazvy Prykarpats'koï L'vivshchyny naprykintsi XVIII – pochatku XIX stolittia (z etymolohichnym slovnykom)*. "Litopys".
- Franchuk, V. IU. (1965). Ukrains'ki osobovi nazvy XVII st. In *Pytannia onomastyky* (pp. 252–256). Naukova dumka.
- Hrinchenko, B. (Comp.). (1997). *Slovar' ukrains'koï movy* (Vols. 1–4). Vyd-vo "Dovira" – UNVTS "Ridna mova".
- Hrynchyshyn, D. H., & Chikalo, M. I. (Eds.). (1994–). *Slovyk ukrains'koï movy XVI – pershoï polovyny XVII st.* [SIUM]. Instytut ukraïnoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukraïny.
- Humets'ka, L. L. (1958). *Narys slovotvorchoï systemy ukrains'koï aktovoï movy XIV–XV st.* Vyd-vo Akademii nauk Ukraïns'koï RSR.
- IAshchuk, L. V. (2008). *Antroponimiia ZHyatomyrshchyny XVI–XVII st.* [Unpublished doctoral dissertation]. ZHyatomyr's'kyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka.
- IEfymenko, I. V. (2003). *Ukrains'ki prizvyshchevi nazvy XVI st.* NAN Ukraïny, Instytut ukrains'koï movy.
- Kersta, R. Ī. (1984). *Ukrains'ka antroponimiia XVI st.: Cholovichi imenuvannia*. Naukova dumka.
- Khudash, M. L. (1977). *Z istorii ukrains'koï antroponimii*. Naukova dumka.
- Kozlova, R. M. (2014). Antichnaia etimologiiia Boranoi, Aborakē, Borouskoi (lingvisticheskiï kommentarii). *Studii z onomastyky ta etymolohii*, 2014, 26–45.
- Luchyk, V. V. (2014). *Etymolohichnyi slovyk toponimiv Ukraïny*. Vydavnychyi tsentr "Akademiia".
- Mel'nychuk, O. S. (Ed.). (1982–2012). *Etymolohichnyi slovyk ukrains'koï movy* [ESUM] (Vols. 1–7). Naukova dumka.
- Mytnik, I. (2010). *Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku*. Katedra Ukrainistyki UW.

- Mytnik, I. (2012). Imiennictwo przedstawicieli stanu mieszczańskiego i chłopskiego w ziemi wołyńskiej w XVI–XVIII wieku. *Studii z onomastyki ta etymologii*, 2011–2012, 170–179.
- Nedil'ko, O. D. (1967). Pro utvorennia ukraïns'kykh pryzvyshch. *Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli*, 9, 19–25.
- Ostash, R. I. (2005). Ukraïns'ki osobovi imena seredyny XVII st. iak ob'iekt leksykohrafiï. 3. *Studii z onomastyki ta etymologii*, 2005, 120–144.
- Pakhomova, S. M. (2012). *Evolutsiia antroponimnykh formul u slov'ians'kykh movakh* (2nd ed.). Vyd-vo Oleksandry Harkushi.
- Rudolf-Ziółkowska, E. (2000). Uwagi o antroponimii ziemi łuckiej w XVII–XVIII wieku (na podstawie Albumu studentów Akademii Zamojskiej z lat 1595–1781). *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 36, 109–119.
- Shul'hach, V. P. (2008–2023). *Narysy z praslov'ians'koï antroponimii* (Pt. 1–8). Dovira; In-ukr. movy NAN Ukraïny.
- Sukhomlin, I. D. (1964). *Osnovy poltavskoï onomastiki (po materialam Poltavskikh aktovykh knig XVII v.)* [Dissertation abstract]. Khar'kovskii gosudarstvennyi universitet im. M. Gor'kogo.
- Triïniak, I. I. (2005). *Slovnnyk ukraïns'kykh imen* (I. M. ZHeliiezniak, Ed.). “Dovira”.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (1978). *Osiemnastowieczne imiennictwo ukraińskie w dawnym województwie ruskim*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Wolnicz-Pawłowska, E., & Szulowska, W. (1980). *Antroponimia polska na kresach południowo-wschodnich XV–XIX wiek*. Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk (Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy).
- ZHeliiezniak, I. M., Korepanova, A. P., Masenko, L. T., & Stryzhak, O. S. (1985). *Etymolohichnyi slovnnyk litopysnykh heohrafichnykh nazv Pivdennoi Rusi* [ESLHNPR] (O. S. Stryzhak, Ed.). Naukova dumka.

Features of Personal Identification in the First Tax Registers of the Zviahel Volost from the Second Half of the Sixteenth Century (Part 2)

Summary

The aim of this study is to describe the Slavic names included in the first tax registers of the Zviahel volost from 1570–1571 and 1576, as well as to determine their structural features. The source of the data is *Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст.* [First Tax Registers

of the Zviahel Volost from the Second Half of the Sixteenth Century], edited by V. B. Atamanenko (2024). The article continues the study of male names of various structures which appear in those registers. The analysed material provides a record of a small number of compound male names, including *Bohdan*, *Borys*, *Volo(d)ko*, *Zha(d)ko*, *Zhuk*, *Myrosh*, *Tomylo*. The most common two-part anthroponymic formula includes a personal name followed by a patronymic with the suffix *-ovych/-evych*.

Specyfika identyfikacji osoby w pierwszych rejestrach poborowych gminy zwiahelskiej z drugiej połowy XVI wieku (część 2)

Streszczenie

Celem pracy jest opis imion słowiańskich zawartych w pierwszych rejestrach poborowych gminy zwiahelskiej z lat 1570–1571 i 1576 oraz określenie ich cech strukturalnych. Źródłem badań są *Первинні поборові реєстри Звягельської волості другої половини XVI ст.* [Pierwsze rejestry poborowe gminy zwiahelskiej z drugiej połowy XVI wieku], przygotowane do druku przez W. B. Atamanenkę (2024). Niniejszy artykuł stanowi kontynuację badań poświęconych męskim imionom o różnej strukturze występującym w tych rejestrach. W analizowanym materiale ujawniono niewielką liczbę złożonych imion męskich, w tym *Богдан*, *Борис*, *Воло(д)ко*, *Жа(д)ко*, *Жук*, *Мирош*, *Томило*. Najczęstszą dwuczłonową formułą antroponiczną jest *imię osobowe + patronim z sufiksem -ович/-евич*.

Keywords: historical anthroponyms; personal identification; name; patronymic; anthroponymic formula

Słowa kluczowe: antropimia historyczna; identyfikacja osoby; imię; patronim; formuła antroponiczna

Lesya Yashchuk, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4314-0807>

Correspondence: lesjajashhuk@ukr.net

The preparation of this article was self-financed by the author.

Competing interests: The author has declared that she has no competing interests.

Publication history: Received: 2025-02-08; Accepted: 2025-03-24; Published: 2025-12-31